

ПАМ'ЯТЯННО МНУДЕ-
 200-річчя
 НЕЗАЛЕЖНОСТІ ЗСА
 100-річчя
 АМЕРИКАНСЬКОЇ УКРАЇНИ
 — ВУДУМО МАНЕУТНЕ

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY

Редкація і Адміністрація:
 "Свобода", 30 Montgomery St.
 Jersey City, N.J. 07303
 Телефон: (201) 434-0237
 (201) 434-0807
 з Нью Йорку (212) 227-4125
 УНІОСОУ: (201) 451-2300
 з Нью Йорку (212) 227-5250
 (212) 227-5251

РІК LXXXIII. No. 114. ДЖЕРСІ СІТІ і НЬО ЙОРК, ВІВТОРОК, 22-го ЧЕРВНЯ 1976 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JUNE 22, 1976 Ч. 114. VOL. LXXXIII

НИКОЛАЙ ЛЕВЧЕНКО ВТІК ЗІ СОВЕТСЬКОГО КОРАБЛЯ, ПРОХАЄ ПРИТУЛКУ В АМЕРИЦІ

Балтімор, Мд. — На початку червня до пристані в Балтіморі прибув советський корабель „Скультор Вюте-тін“. В п'ятницю, 11-го червня, моряк Николай Левченко, скориставшись догідним моментом, покинув непомітно чердак корабля і годину пізніше з'явився на поліційній естаді, де він попросив поліційного азіло, заявивши, що не бажає більше повертатися до Советського Союзу. Він також просив дати йому можливість залишитися в ЗСА на сталій побут. Поліційний офіцер негайно повідомив про випадок еміграційне бюро, яке зайнялося Н. Левченко і перебрало його під свою опіку.

Державний департамент повідомив про випадок советське посольство у Вашингтоні. Советські урядовці в свою чергу зажадали зустрічі з Левченко, яка відбулася в середу, 16-го червня, і на якій Левченко в приватності представника Державного департаменту і представників советської амбасаді повторив своє бажання залишитися в ЗСА. Тепер розглядається справа Левченка, але ніхто не сумнівається, що він має право на побут одержати, тим більше, що американці мають дуже сумний досвід з іншим „советським“ моряком Сімасом Кудіркою, про якого згадала американська преса знову при нагоді справи Левченка.

ПОЧАВСЯ „УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖДЕНЬ“ У ВАШІНГТОНІ. КРАЙОВИЙ КОМІТЕТ 200- І 100-РІЧЧЯ ЗАКЛИКАЄ ДО МАСОВОЇ УЧАСТІ В УКРАЇНСЬКІЙ ВСЕНАРОДНІЙ МАНІФЕСТАЦІІ ТА В „ПОХОДІ ВОЛІ“ ЦІЄІ СУБОТИ

ЗАКЛИК УКРАЇНСЬКОГО КРАЙОВОГО КОМІТЕТУ

Почався „Український Тиждень“ у столиці країни, Вашингтоні. Ціллю його є відзначити 200-річчя Американської Революції і побудови самостійної держави та 100-річчя масового українського поселення в ній. Відзначаючи 200-річчя Американської Революції, ми підкреслимо свою відданість великим ідеалам, що їх та Революція видвинула, а відзначаючи 100-річчя нашого поселення, ми прагнемо показати не лише свою силу, але свою готовність, як найактивніше причинитися до здійснення тих ідеалів в ЗСА, в цілому світі, а в першу чергу в Україні, країні наших батьків. Всі наші виступи, гасла, транспаранти наголошують це. Хай же наші поступки і слова будуть гідні того великого завдання.

Вже в понеділок, 21-го червня, були відкриті виставки в приміщеннях Мартин Лютер Кінг Лайбері при 901 „С“ Норт Вест вулиці в центрі столиці. Виставку образотворчого мистецтва організувала Спілка Мистців України в Америці (ОМУА), яку очолює різьбар М. Черешнювський; виставку вишивок організувала Мирослава Стахів, народного мистецтва О. Масник, української книжки Український Книжковий Центр, очолений М. Денисюком. Поближкі українські громади повинні організувати групові прогулянки в часі „Українського Тижня“, наголошуючи в першу чергу участь нашої молоді у них.

В четвер, 24-го червня, українська молодь відвідає Білий Дім у Вашингтоні й матиме там майже цілоденну програму, спеціально їй присвячену.

В п'ятницю, 25-го червня, в залі Колдвел Католицького Університету Америки відбувається симпозиум українських науковців, спонсорований НТШ-УВАН-Українським Дослідним Інститутом Гарварду. Імена видатних науковців і діячів забезпечують високий поємок цього симпозиуму, а широкі зацікавленості ним науковими й урядовими та суспільними колами столиці вказують на його вагу.

Субота, 26 червня, кульмінаційний пункт „Українського Тижня“ і загалом наших відзначувань обидвох роковин. Це день Всенародного Здвигу, який має показати нашим друзям і недрузам і нам самим, ким ми є і на що ми здатні! Здви́г почнеться збіркою біля пам'ятника Будівничого Американської Держави і першого Президента ЗСА, Джорджа Вашингтона. Довокруги спеціально побудованої трибуни зберуться прайоровосці з почотами біля своїх прапорів, формаций молоді в одностроях, організації і всі учасники! Кожна організація і кожна місцевість матимуть свої транспаранти, гасла, назви, а в першу чергу свої прапори. Кожен учасник повинен бути відзначений жетоном, який Крайовий Комітет видає для відзначення 200- і 100-річчя. Хай столиця країни замайорить ними!

Голова Крайового Комітету Йосип Лісогір відкрис Здви́г, молодь зложить салют Першому Президентові, після чого почнеться похід. Похід очолять Почесні Великі Маршали, порядкуватимуть ветерани-вопядники зі синьозолотими опасками. Просимо всіх їх коланами, не однієм, і тільки признаними для походу вулицями: від місця збірки вул. ч. 17 до Коннектикат евеню, нею до „П“ вулиці і нею аж до пам'ятника Т. Шевченка. В різних пунктах походу буде вода для пиття та переносні санітарні вимаштування для користування учасниками походу.

На площі паркування церкви Плілігримів, що біля пам'ятника Т. Шевченка, будуть станки з харчами й напінками.

В програмі коло пам'ятника Т. Шевченка виступатимуть найвидатніші представники державного уряду, репрезентативні американської громадськості та провідні українські діячі.

Цей великий день буде закінчений Репрезентативним Концертом у найкращій залі столиці, Конститушен Гол, що почнеться в год. 7-й ввчора. Конститушен Гол міститься близько того місця, де почнеться Здви́г. Хто ще не матиме квитка вступу на концерт, зможе набути його в касах Конститушен Гол, що будуть відкриті цілий день, або тепер у Вашингтоні: О. Зенюк (301) 622-0463, В. Скасків (301) 434-1217, О. Петренко (301) 439-9416.

В неділю відбудеться особлива, перший раз в історії української громадськості в ЗСА, імпреза на Арлінгтон Національного Цвинтарі. Будуть зложені вінки на Могили Незнаного Воляка, а відтак буде відправлений соборний Молебень Ієрархами Українських Церков в амфітеатрі на цвинтарі.

Ціам „Український Тиждень“ у Вашингтоні буде закінчений.

В справі приміщення на нічліги просимо звертатися до канцелярії УККА, або прямо до Вашингтону на слідуючу адресу: Bicentennial Lodging Locators, 451 Pennsylvania Ave., N.W. Washington, D.C. 20001 tel.: 737-6070.

Хто бажав би, то може винайти зарезероване Крайовим Комітетом приміщення в Дюпон Пляза Готель, тел. 202 483-6000, де за подвійну кімнату ціна 46.00 дол. Так само зарезеровані кімнати в готелі ІМКА, два блоки від Білого Дому.

Громадянки і Громадяни! ПРИЙШОВ ЧАС ПОКАЗАТИ СЕБЕ!

Президія Українського Крайового Комітету

200-Річчя Америки

Йосип Лісогір голова	Едвард Попіль заст. голова	Іван Винник заст. голова і фін. референт
Ярослав Гайнас заступ. голова і орг. реф.	Іван Базарко секретар	

„РАЙОН БЛИЗЬКОГО СХОДУ ЗНАЧНО БЛИЖЧЕ ДО СОВЕТСЬКОГО СОЮЗУ...“ — ПЕРЕСТЕРІГАС І ПОГРОЖУЄ МОСКВА

Москва. — Офіційна советська пресова агенція ТАСС у зв'язку з різким загостренням кризи в Лівані опублікувала ще в п'ятницю, 18-го червня і повторила у пізніших днях окремі комунікат уряду СРСР, у якому між іншим говориться: В останніх днях розвиток подій у Лівані набрав трагічного характеру. Братовбивча війна, у якій араби б'ються проти арабів, стає все більше кровопролитною. Те що відбувається в Лівані, переростає внутрішню ліванську війну. Про це свідчить, зокрема, заява Франції щодо можливого посилення в Лівані контингенту французьких військ. Військовий морський сили ЗСА, як і раніше, курсують поблизу берегів Лівану. Советський Союз вже виступав з попередженням про те, що обстановка в Лівані і в цілому на Близькому Сході, може ускладнитися, якщо не буде покладено край спробам іноземного втручання в справу Лівану. Щодо тих держав, які, посилаючись на зацікавленість у становленні, що створилося в Лівані, виступають з погрозами прямого воєнного втручання в справу Лівану, то Радянський Союз змушений у цьому зв'язку заявити: район Близького Сходу значно ближче до Советського Союзу, ніж до тих, хто виступає з такими погрозами, і він в усякому разі не менше зацікавлений у тому, щоб розвинутийся обстановка в Лівані, навколо якого. Цього нікому не слід випускати з уваги“.

Почалась масова евакуація американських громадян з Лівану

Бейрут, Ліван. — Президент Джералд Форд наказав керівникам американської амбасаді розпочати евакуацію всіх американських громадян з Лівану і допомогти також тим чужинцям, які бажали б на час воєнних дій покинути Ліван. Евакуацій охочі також члени амбасад, які не хочуть поїхати для продовження праці в амбасаді. Теперішній стан затруднений в амбасаді вносять тільки 55 осіб. В неділю, 20-го червня ч. р. члени морської піхоти ЗСА з допомогою озброєних членів Палестинської Визвольної Організації, вивезли з Бейруту 263 американців і осіб іншої національності, які переїдуть грецьким кораблем до Атен на тимчасове перебування. Евакуації йні заходи розпочала також англійська і багато інших європейських амбасад. Тому, що громадянська війна у тій країні набрала на силу і поширюється звивства чужинців в Бейруті і околиці, чужинецькі амбасаді вважають, що небезпечно є від'їзти з дальшими планами виселення їхніх громадян.

Д-р Атанас Фіголь очолив Секретаріат КУВПД

Нью Йорк. (О. В.) — В днях 19-20 червня тут в готелі „Рузвельт“ відбулася Сесія Конгресу Української Ліванської Політичної Думки. В суботу відбулася перша частина Сесії, яка була сполучена з бенкетом, що ним керував д-р Роман Барановський з Вашингтону. До почесної Президії були запрошені д-р Олександр Яворський (голова УНДО), д-р Василь Гришко (почесний голова УР-ДП) з дружиною, д-р Михайло Воскобойник (голова УР-ДП) з дружиною, д-р Богдан Кордун з Мюнхену (голова Політичної Ради ОУ-НЗ), інж. Омелян Тарнавський з Торонта (безпартийний сектор КУВПД), маестро Йосип Гриняк та пані Дарія Кузніч. Програму доповіді вголосив голова Тимчасового Секретаріату КУВПД д-р А. Фіголь з Європи на тему: „КУВПД з перспектив п'ятих літ“, і мгр Роман Ільницький на тему: „Аналіз українського політичного життя на еміграції та пропозиції реформ“.

З'їзд вітали письмово громадяни з різних міст ЗСА і Канади, а усно — д-р Олег Волянський від Конференції Українських Професіоналістів. На залі було 120 осіб, в тому числі 40 осіб — діячів молодшого покоління: ЦЕСУС, СУСК, „Мета“ і „Діалог“ з Канади, Комітет обнови радянських політичних в'язнів. Ініціативна група молоді була в сесії в характері спостерігачів. В неділю

Д-р Атанас Фіголь

НІНА СТРОКАТА- КАРАВАНСЬКА ДЯКУЄ АМЕРИКАНСЬКИМ МІКРОБІОЛОГАМ ЗА ДОПОМОГУ

Вашингтон (УІС „Смолоскип“). — Американська Товариство для Мікробіології (АСМ) одержало відкритий лист від Ніни Строкатої-Караванської, одинокого члена АСМ з України.

У своєму листі Ніна Строката, український мікробіолог з Одеси і бувший політичний в'язень з ССРР, складає подяку американським мікробіологам за несе-ну їй моральну допомогу в часі її чотирирічного ув'язнення.

Ніна Строката була звільнена з Мордовських концтаборів з початком грудня 1975 р. Вона не одержала дозволу на поворот в Україну і відбуває своє одніричне засліання в невеличкій місцевості на південь від Москви.

Після її звільнення, американським мікробіологам вдалося сконтактуватися з Н. Строкатою та відбутися з нею телефонічну розмову. В часі телефонічної розмови мікробіологи запросили Н. Строкату на свою річну Конвенцію, яка відбулася в днях 2-7 травня 1976 року в Атлантик Сіті. Ніна Строката радо прийняла запрошення і була переконана, що советські власті не будуть мати застережень проти такої її поїздки.

У міжчасі Екзекутивний Секретар АСМ д-р Р. В. Сарбер вислав їй членську виписку АСМ і офіційно повідомив листом з 18 березня 1976 р., що вона являється повноправним членом АСМ. Рівнож було полагоджено відповідні формальності, зв'язані з її ементуальним приїздом, про що повідомленням її і Американську амбасаду в Москві.

Багато мікробіологів, які давали моральну підтримку Ніні Строкатій в часі її ув'язнення, очікували її приїзду до Атлантик Сіті. На жаль, Н. Строката на Конвенцію не прибула. Зате наспів від неї лист, який в англійському перекладі подав до відома Екзекутивні АСМ д-р Андрій Зварун, ініціатор багатьох акцій в її обороні. Згідно з інформацією, одержаною в Бюрі АСМ у Вашингтоні, лист Н. Строкатої буде опублікований.

Ніна Строката, дружина українського письменника і публіциста Святослава Караванського, скінчила в 1947 році з відзнакою Одержання на стор. 3-46)

Роман і Сузанна Рудницькі радо послужать своїй громаді

Нью Йорк. — Міжнародної репутації піаніст-віртуоз Роман Рудницький та його дружина Сузанна, також відомі із своїх вокальних виступів на естрадах концертних залів, завжди готові послужити своїй українській громаді виступами на українських імпрезах — заявили обидвоє артисти під час своїх відвідин у „Свободі“ минулого четверга, 17-го червня, відповідаючи на завагу, що наші громади, можливо, вагаються із таким запрошенням для них з уваги на їх міжнародну репутацію.

Відвідавши редакцію „Свободи“ вже в нових її приміщеннях, Роман Рудницький, який — як відомо — є також професором музики в Янгставському стейтовому університеті, розповів про своє минулорічне концертне турне в Румунії і Англії та його виступ із симфонічним оркестром, як також про спільні концерти зі своєю дружиною Сузанною на амери-

Піаніст Роман Рудницький з дружиною-співачкою під час відвідин у „Свободі“. За ними стоїть ред. Любова Колесняк.

канських сценах в Нью Йорку, Філадельфії, Маямі, Янгтавіні та інших містах: „Моя великим бажанням є виступати на українських імпрезах, чи виключно з індивідуальними концертами, чи на різного роду фестивалях, чи хоча б на імпрезах які цього року відбуваються у зв'язку з відзначуванням 200- і 100-річчя. Я хочу грати на концертах для наших людей“ — сказав піаніст.

Співачка, сопрано Сузанна Рудницька, із щирим за- (Закінчення на стор. 3-46)

РЕД. ІВАН КЕДРИН ВИДУЖУЄ ПІСЛЯ ОПЕРАЦІЇ

Нью Йорк. — Ред. Іван Кедрин — Рудницький з кінцем минулого тижня перейшов в одному з місцевих шпиталів операцію сіпну крові і тепер видужує, перебуваючи під опікою д-ра Олександра Литвишевського, який переівав операцію. В лікарні ред. Кедрин залишиться до кінця цього тижня. Не маючи іншої можливості, він прохав цією дорогою передати подяку всім тим численним громадянам, які виявили турботу його здоров'ям та висловили йому побажання швидкого видужання.

Ред. І. Кедрин-Рудницький

СВОБОДА

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. 30 Montgomery St., Jersey City, N.J. 07308.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1973.

Передплата: на рік — \$30.00, на пів року — \$16.00, на 3 місяці — \$9.00. Для членів УНСОЮзу 65¢ м.с. За кожну зміну адреси — 25¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Статті і листи, підписані авторами, не можуть відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потрібні випадках і скорочувати надіслані матеріали, незалежно від їхньої повноти та змісту. Кожен автор повинен бути свідомо застеріг, докладаючи задоволенню коментарю з відповідною поштовою оплатою. За зміст оголошень Редакція не відповідає.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07308

Повчаюча метушня

Мова, очевидно, про передвборчу метушню. А тому, що з усього можна витягнути відповідну науку, що з усього, як доброго, так і злого, можна чогось навчитись, то така передвборча метушня в багатьох відношеннях повчаюча.

До цього, «повчання» долучається ще й вакаційний сезон. Правда, між американським і українським розумінням вакаційного сезону є поважна розбіжність. Ми називаємо його «огірковим сезоном», в якому — в нашому розумінні — люди повинні відпочивати, купатись, грітись на сонці і взагалі вакаційувати. Американське розуміння цього вакаційного сезону з'ясував детально в Нью-Йорк Таймс відомий його співробітник Джеймс Ростон, називаючи його «дурнувачим сезоном» та доказуючи це дописом переконливими політично-передвборчими аргументами. На його думку, головна примета цього «дурнувачого сезону» та, що в ньому ніщо не діється згідно з планом. Наприклад: розсварені демократи об'єднуються, а об'єднані республіканці сваряться, президент при владі не може дати собі раду з акторами, а секретарі в телефоні в Конгресі, які не вміють друкувати на машині, цілі відповідати на телефоні, нагло в газетних повідомленнях мають більше уваги, ніж самі законодавці.

Під знаком цієї «сезонової непередвборчості» стоять невеликі конвенції двох великих партій, Демократичної і Республіканської, зокрема Республіканської. Факт бо, що багато делегатів, які зобов'язані голосувати на президента Форда, воліли б голосувати на Рігена. З цього відволітається та з цим зв'язують деякі свої надії Нелсон Рокфеллер і Джон Конналлі. Вистачило б, щоб під час кількох перших голосувань не було призначення тих «збаламучених» делегатів, які зобов'язані голосувати на одного, а воліли б другого кандидата, бо це відкрило б нові можливості для третього чи четвертого кандидата, «ін пекторе», себто формально не оголошеного, але тим не менше кандидата.

Справа вибору демократичного кандидата виглядала б уже перерішена, бо Джиммі Картер не має ані одного поважного конкурента. Але так цілком певно не думає каліфорнійський губернатор Джері Бровн і, мабуть, сенатор Гомфрі В. «дурнувачого сезону» все можливе.

Але найбільш повчаючою в теперішній передвборчій метушні є така переможна, «правоборчий похід» Джиммі Картера. Як це могло статися, що відносно маловідомий колишній губернатор Джорджі нагло здобув собі найбільшу популярність серед демократичних виборців? Таємницю цієї наглої популярності розкриває інший співробітник «Нью Йорк Таймсу», Том Вікер. Відкликаючись на слова і висновок самого Картера, Вікер добуває перемогу Картера в тому, що він постійно ідентифікував себе з американським народом, він не вважає і не називає інших «злим» чи «дурняком». Головною тезою його передвборчої кампанії є концепція, що американський нарі д потребує президента і уряду, щоб були такі добрі, як нарі.

Того хоче також добрий і мудрий нарі. Наука з цього сама напрошється.

Одеса даремно чекає на оперний музей

Одеса. — Київська газета «Культура і Життя» з 6-го червня в рубриці «Газета і читач» коментує лист одесита С. Шамановського, ветерана сцени, в цій же газеті з 4-го травня про потребу організувати в Одесі Музей для збереження матеріалів про історію славного Одеського Театру опери та балету, і відповідь на цей лист директора цього театру А. Оди-

нокова, який таку кімнату «одну з найкращих», вже виділив у театрі для нього. Але... президент Українського Товариства охорони пам'ятників історії та культури Одеси не виділяв коштів на виготовлення Музейного обладнання. Газета журить, що «знову відкриття театру Одеси відкладається на невизначений строк».

М. Лий

АМЕРИКАНСЬКІ ШВЕДИ

Гаральд Гамрін, кореспондент шведської газети «Дагенс Нюетер» у довший статті стверджує, що шведи, які живуть у ЗСА, починають усе більше розуміти, що етнічно вони є шведами. «Одного осіннього дня в 1846-му році», — розповідає він, — одинадцять шведських іммігрантів, що виїхали з Швеції до врожайних рівнин Мінесоти, втратили свій корабель і опинилися в скрутному положенні в Воффало. Деякі з поміж них поїхали у північно-західний кут Пенсильванії. Нині їхні нащадки живуть у Мавнт Джувет. Сільський цвинтар на горі навпроти гір Аленгі, що вкриті лісами, розтагнувся лагідно, — це наче у шведській провінції Смаланду, але маленькі американські прапори кидують тіні на низьковисокому траву. Одне нагробне камінь — це спокійні монументи старої багатівщини Онсона, Сіберга, Акермонда, Меландера, Валліна, Лундберга, Свансона, Нельсона.

Хата Едвіна Йонсона стоїть при тихій вулиці Мейну. На мансарді є невеличка скриня, така як ті, що їх сотні тисяч шведських емігрантів везли зі собою на вітрильних кораблях 19-го століття. Скриня гарно вималювана, із зазначеною датою 1834, належала правдоподібно до діда й баби з матірнього боку. Едвіна показав кореспондентові зложені в скрині папери на почесному місці на бюрку у вітальні. Під датою 6-го травня 1881 року цей папір стверджує коротко, що об'єднані шведи до Північної Америки, що вони «мають задовільну досвідченість в ремісництві і християнській релігії», що «можуть прий-

мати Святе Причастя» та що «можуть відшукати довір'я громадянства». Це багато значить, — каже кореспондент, — належати до багатівщини ранішніх емігрантів. Шматинки в крамницях залізних виробів до держання гарячої посудини і спеціальна шведська мушкетарда у м'ясарнях — це зовнішні ознаки того спонирднення. Багато мешканців Мавнт Джувет відвідали рідні села в провінції Сканія, Смаланду і Галанду. Надиво велика кількість мешканців знають деякі шведські слова, а один або два можуть порозумітись в рідній мові — між ними є навіть американці другої і третьої генерації».

«Не завжди було воно так», — розповідала Вівіан Карльсон кореспондентові, як я була молода, майже в ніякому шведському — американському домі не вміли говорити по-шведському. Нічого не можна було діяти. Так скоро, як тільки можливо, ми повинні були засимілюватися, щоб прийняти звичай і обичаї нового краю, мову і спосіб вимови». Треба було дві або три генерації шведських американців у ЗСА, щоб наповно відкрити Швецію. Але сьогодні, як видно, воно дійсно відбувається. Цей феномен мавбуть є у зв'язку з подібними рухами серед численних етнічних груп у ЗСА. Вони починають наново відкривати, що вони спричинили з собою сьогодишнього розв'язку Америки, в біду та щасті до американської мрії. Як он там воно й не було, не є справа ностальгії і сентиментальності. Може це попросту сконстатувати факт, що американська мрія вступила в нову еру».

Хірургія в Україні

Київ. — «Радянська Україна» з 8-го червня подає статтю київського лікаря О. Шалимова, член-кореспондента Академії Наук УРСР, директора Київського науково-дослідницького інституту клінічної та експериментальної хірургії, написану з приводу відкриття у Львові 9-го червня «XIII З'їзду хірургів України». Про сам з'їзд в статті нічого не кажеться, а підкреслюється прерізні досягнення «в хірургії України», хоча не подається жадних чиселових даних. Наприклад про збільшення кількості лікарів, написано, що їх «... у самій тільки Харківській області утрос більше, ніж їх було на всій Україні до революції», а пишуть про смертність від апендициту, він каже, що вона в Україні, зведена до мінімуму. Вона набагато ниж-

ча, ніж у багатьох капіталістичних країнах... Як велике досягнення советської медицини автор згадує наявність при операції анестезіолога: «Хірургію в напруженій боротьбі за життя людини тепер допомагає один лікар — анестезіолог, який робить знеболювання»; в кожному місті та кожній лікарні великі відділи по реанімації, в них подаються найкваліфікованіша допомога при так званій клінічній смерті». Писуючи далі про «переворот радянської медичної науки» супроти капіталістичної, автор хвалиться успіхами советських хірургів у операції легень, «виразкою в ої хворобі шлунка і дванадцятипалої кишки, непрохідності кишечника тощо», а при операції серця згадує, що вони з успіхом робляться і «радянськими і американськими хірургами».

УКРАЇНСКА СВИТЛИЧКА ДОПОМАГАЄ ВАТКАМ ВИХОВУВАТИ ДИТИНУ.

Роман Шрамченко

МЕТРИЧНА СИСТЕМА В АМЕРИЦІ

(3)

Напрямок та координація змін

Говорячи про факт переходу Америки на метричну систему, треба собі уявити хоч в приблизній сенсі, що це є надзвичайно велика, дуже складна і коштовна справа. Тоді, коли індивідуальна людина користується у своїй хаті ардом, чим футом, або нічмом, бо все є уложене в певний стандарт, який себе знаходить в будові нового, чи зміни старого на нове, тоді в мільйонній продукції будь-якого продукту це виглядає далеко інакше.

Прощу собі уявити, що першу — ліпшу пляшку чи банку ми без більшої засекретованості зупинили продукту в кінці дорі, щоб купити нову. Це значить, що той, хто їх продуктує, мусить продукувати по низькій ціні, і продукція цього виробу мусить бути масова. А щоб так було, то не лише форма продукту, але весь продукційний рух базовано на автоматичній основі, яка керується компютером з точним прецизним обчисленням всіх операцій.

І одного дня треба все це змінити, починаючи від виміру продукту, через станки, конвеєри, якостеві — контрольні чинники, аж до опалювання включно, і кінчаючи на мазковій цілої продукції — компютерів. А крім цього ще прийдє «специфікація» про матеріал, охорону його, опалювання, рекламу і багато інших «дрібних» речей, які мусять бути узгоджені, перетворені й урегульовані. А накінець, людина і її вишкіл, її сприйняття нового виміру, нової ваги, потужності чи температури. І це була лише порожня пляшка чи значення банька від оливи, або конвеєра.

А коли б ви бажали переставити продукцію авто, пральні машини або телевізори, то тут перейдеться багато довше про це говорити і (!?) за це дорого платити. А коли дійдемо до завазованих продуктів, таких, як наприклад, підводний човен із погонною атомовою енергією, або ракети, що летять на якусь Венеру, тоді вже ми говоримо мовою довгого часу, тяжкою і відповідальною працею найкращих інженерських сил і сумам грошей, яких не числять на тисячі. Тоді на тлі цього комплексу виростає людина. Людина, яка довгими роками працювала у своєму цілком для неї зрозумілому і заведеному стандарті мрі та ваг, в ньому ж розвинула майже фантастичну височину, має себе переставити, перешикувати, звичайно нові формули, щоб пристосувати себе до тих, які відстають, або не мають змоги з нею крокувати через добу завазованої американської технології та продукції.

І ця людина тим є стримована, трохи з резервою наставлена, а трохи здезор-

Степан Куропас

ВІД УГА ДО ОБВУА

Минулий рік був роком Жінки. Він був успішним, бо наше жіноцтво гідно репрезентувало американську українську громаду в Україні. Репрезентувало тут і за кордонами ЗСА — до голодівки включно. Жінки, які є завжди (або повинні бути) касирками дома і поза ним, — от хоч би в УНСОюзі в Провінції і УККА, — не жалують грошей на добру справу, яка все потребує грошей. Тому мають успіхи. Мають успіхи ще й

інчові стандарти так пристосовані до всього, що байдуже, що ви купите, все якось до себе достосоване і без зайвих витрат частини будь-чого є заступима. І ось зараз, ряд індустриї починає продукцію за метричними вимірами, застосовуючи подвійну (Дуаль) систему, тобто інч — міліметр, що не в всіх випадках вдається точно порівняти. Наприклад: усталений американський стандарт 1/4" (2500) рівняється 6.35 міліметра. Нікий практичний інженер не подасть такого виміру для масової продукції, бо логіка каже зробити цей рівень 6 мм, або 6.5, але в цей сам час він не знає (не має чіткого усталеного офіційного стандарту), чи інший продукт не зробить для цього рівень 7 мм рівень, який буде робити тим же завеличкі отвори.

Або, купите «фосет» до свого «шавер», який ніяк не втиснеться в 10-річний «фосет сіт». Або ще гірше, коли не буде усталеного стандарту, тоді продуценти будуть робити лише на замовлення, що спінить доставу всяких «гардер» на довгі місяці, або зовсім їх не буде. Розуміючи всі ці складності, АНМС, а радше екзекутивний директор О'Генн, роблять інтенсивні старання, щоб заобілити всім тим непогодженням, поки прийде остаточна зміна із всіма формальними й усталеними властивостями.

Одначе вже можна передбачити, що коли зміна перейде, то велике зареєстровано американських стандартів зменшиться дуже поважно, бо міліметри краще себе покривають, як це є в системі інча.

Американський громадянин, а зокрема люди індустриї будуть відтепер дуже часто стітатися з новими назвами, які безпосередньо, або законно перейшли Америки на метричну систему, тоді АНМС стане федеральною агенцією, яка буде устійювати метричні стандарти для Америки, офіційно провадити і координувати, чи допомагати в ряді потрібних конечностей.

Усталення стандартів є вже дуже важливим фактором і це може створити незабаром поважну складність, якщо федеральний уряд разом з Конгресом не поспішає. Ми звикли в щоденній хатній житті, а в індустриальній зокрема, що

тому, що влізливі, і не можна їх чим будь задовольнити.

Інакше є справа з ветеранами українських армій. Минуло 50 літ, коли ми мали свою правдиву армію на своїй території, мали свій уряд, який існує щоправда й донині.

Цей 1976 рік є роком 100-річчя нашого поселення в ЗСА, є роком історії. Тому треба писати причини до історії американської України. Була в нас у ЗСА Стрілецька Громада. Стрілецький Гурток ч. 6 в Чикаго нараховував 22 члени, бо більше не було у нас ветеранів Української Галицької Армії. Липилося ще в живих двох нас, — один УСС і автор тих слів. Та слава не пропала. Прийшли нові люди продовжувати традицію військової історії воєнних змагань. Прийшли Усууси, дивізійники, успішні. І як стрілецькі гуртки за молодих літ в уніформах організували поміч інвалідів і охорону воєнних могил, так тепер нові українські З'єднання продовжують роботу попередників.

Хоч рідкують ряди ветеранів, бо нема нових українських ветеранів, — робота йде. Українські ветерани американської армії не підсилюють організації ветеранів. Вони мають «Українсько-Американський Legion», мають інший спосіб думання, інші бої; мають за собою Корею і В'єтнам, і легенду про «Беттін», що нібито вступили до ОБВУА, розвіялася. Стрілецька Громада зликувалася. На її місці постало «Об'єднання» без об'єднання. Кілька ветеранських організацій, — крім дивізійників, — мало чисельні, роблять, що можуть. Колядують, переводять листопадову збірку, споминають тих, що відійшли, в час Зелених Свят на цвинтарях.

І того довго не буде, бо природа має свої закони, від яких нема алегії. А що цього року рік історії, пишемо історію. І якби хто хотів написати правдиву історію українського поселення в ЗСА і Канаді, то повинен знати, що наша історія... на цвинтарях!

Історію, яку тепер пише УНСОюз, УККА, УРСОюз і це може дехто, не буде можна розпізнати без джерелних матеріалів. На жаль, ми не радо йдемо на цвинтарі, часом раз на рік, засадити квітку, змовити молитву.

Треба студії, треба прочитати те, що написано на надгробних каменях і треба шукати матеріалу до написання історії, треба ще інших джерел, знімок тощо.

Будучий історик буде вдячний тим, що пишуть причини до історії. І цей короткий нарис належить до тих причинів.

Управа Відділу ОБВУА склали 14 людей — це ті люди, що творять причини до історії нашого поселення в ЗСА, у Чикаго. Ось їх імена:

Вірш може звучати як навіна деклямація, але у юнака, який вийшов з організації, що клада в основу своєї виховної праці патріотизм і поєднує для батьківщини, ці рядки писані щиро.

(Продовження буде)

Остан Тарнавський

ВОЛОДИМИР ЯНІВ — ПОЕТ І ВЧЕНИЙ

II

Володимир Янів народився 21 вересня 1908 року у Львові. На його дитинство припали важкі роки Першої світової війни, що зв'язана також з визвольною війною нашого народу за державну незалежність. Покоління, до якого належить Володимир Янів, що переживало свідливі моменти проголошення незалежності і соборності України в Києві, що оглядало український прапор на Львівській ратуші, стало одержиме ідеєю визволення рідного народу та й пішло на службу народові. Юнаком бачимо Володимира Янова в Пластовій організації, що від 1910 року розгорнула діяльність серед гімназійної молоді, гуртували її у пластові полки. Завданням Пластової організації від самих початків було всебічне патріотичне — самовиховання молоді на високих моральних засадах і

почав друкуватися у пластовому журналі. Перший Володимир Янов, «Перей Прута» був надрукований у Пластовому місячнику «Молоде життя» у Львові в числі 7 за 1926 рік. Редактором цього журналу в той час був саме Кравців. Старший за Янова на чотири роки Кравців мусів витиснути свою печатку на перших починаннях у віршуванні Володимира Янова. Обох їх об'єднувала та сама організація з її високими виховними засадами та патріотизмом, що його молоді поети висловлювали у своїх віршах.

Вже незабаром обох поетів бачимо в одній літературній групі, що гуртувала молодих авторів, головним виконавцем Пласту. В 1928 році обдаровані літературним талантом юнаки — пластуни створили літературний гурток під назвою «Листопад». Вже сама назва гуртка, що навізала до пам'ятної дати 1 листопада 1918 року, коли українські січові стрільці відвоювали місто Львів, вказує на патріотичний підхід до літератури у молодих авторів.

Крім Кравцева й Янова, були в тім гурті — Жигмонт Процишин, який заповідає на цікавому прозаїка; Євген Пеленський, який став згодом відомим літературним критиком; Володимир Ковальчук, що підсилював зацікавлення літературою; Роман Драган, мистецтвознавець, і інші.

Гурток «Листопад» видав збірку творів своїх членів під назвою «Літаври». Деякі з членів гуртка «Листопад» друкувалися в «Літературно-науковому віснику», що вже в той час, під редакцією Дмитра Донцова, відзеркалювала націоналістичний світогляд письменників, які друкувалися у ньому.

Поетія — це не головна стихія Володимира Янова. У нього перевага зрівноваженої життєвої філософії, що зумовлює його постійну послідовність з наголошенням моральної і патріотичної відповідальності перед своїм народом.

Тобі зложив я в дані, Україно!

пише поет в одному з тюремних віршів, присвячених своїй батьківщині, та й далі заявляє з-поза тюремних мурів:

Проте снімо всі, щоб колись це в лават Огнем крив ми принесли і тіло.

Тут же, при цій заяві — приреченні, що характеризує націоналістичний світогляд молодого автора, підкреслено моральна засада, що вислана з пластової організації, залишитися у Янова головною життєвою засадою на все життя:

І тільки праведність свята гесном спасе нас, звільнить, введе з полону.

У молодого Янова, як і в інших поетів, що вийшли з Пласту, зустрічаємо похвалу мандрям, шуканням кращого і справедливого світу. Навіть звичайна буденна прогулянка — виїзд у гори на ледачку, підпадає поетів патріотичнім заяв; поет утворює спортивний

змаг із великим змаганням за волю своєї батьківщини:

Вище! Вище! Завжди вгору по засніжених плях. Лиш завзята б'єть поборю, промстить до цілі шлях.

Скорий вимах, скорий виїзд, праця рук і праця ніг. По верш'ях наших рідних тільки наш лунає сміх.

Писуючи вірші на похвалу своїх успіхів у ледачаруванні в Карпатах, автор не думає тільки про самий спортивний вичин, він переносить його в ширшу перспективу і бачить спортивні змагання, як заправу до більшості й відповідальніших починань:

Нині, нині перемога — з друзями наш гесний змаг! А вже завтра без знемоги проти ворога на шлях.

І в крові нам сонце єстало: треба буде наші сил. Не страшний нам смертні рани, кинем воювати у тил.

Вірш може звучати як навіна деклямація, але у юнака, який вийшов з організації, що клада в основу своєї виховної праці патріотизм і поєднує для батьківщини, ці рядки писані щиро.

Вірші про мандрі й успіхи у спортивних змаганнях — це не ціль Янова, це радше хроніка його діяльності. Ці вірші складені в обставинах, де автор має час на контемпліацію, і коли він не може жити активно і гідно. Подібно, як у випадку Богдана Кравцева, що своєю основою книгу віршів написав у тюрмі (сонети і строфи), Янів теж використовує перебування у тюрмі для віршування. З віршів вишисав він, — як недавно Кравців, — поїзди — експресів:

Свистом експрес дозв неждано мислі розбіс-розбіс, споглядом, стомлено, сумом в серці і з дилі-завне, приспані наміри збудить, думи про дружбу і бій.

І не звичайний той поїзд-експрес, — це поїзд, що їде з метою, на ньому «лісько

в гартованій зброї» і така рішуча заява поета:

Вірю — не вірю, лиш знаю: буде це небо-палати! Будуть неждати та успіх! Труном устелена путь.

Цілі віршів під назвою «В'язничні експрес» був складений у в'язниці в 1936 році. Якщо слідкувати за датами появи віршів і збірок Янова, то побачимо, що спеціальні обставини і події приневолювали його брати перо у руки і віршам писувати собі почування, а разом з тим діяльність своєї переконання і життєві постанови. Дві перші збірки вийшли друком у рік вмігання, 1941, та й обидві на еміграції, в Берліні. Одна з туремних віршів під назвою «Сонце і грати», друга теж патріотична, «Листопадові фрагменти», що вже самою назвою відсилає до славної патріотичної дати листопада 1918 року, у Львові.

